

Lasteabi ja varajase märkamise õppevara loomine

1. Hanke taust ja üldine eesmärk

Sotsiaalkindlustusameti (SKA) laste heaolu osakonna varajase märkamise ja ennetustalitus koondab ennetustegevust ja lasteabi teenust. 2025. aastal pöördus lasteabi poole 4234 last ning kogupöördumiste arv oli 21 721. Lastekaitseaduse § 27¹ kohaselt on spetsialistidel eriline hoolsuskohustus märgata abivajavat last ja temast teatada. Vaatamata teavitustööle (2025. a teavitustöö vorm ca 300 spetsialistilt) on teadlikkus abivajava lapse märkamisest endiselt ebaühtlane ning teatamist takistavad sageli müüdid, hirmud ja teadmatus ja oskuste puudumine, sh väärarusaamad andmekaitsest.

Hanke eesmärgiks on luua kaasaegne digitaalne õppevara, mis suurendab teadlikkust lasteabi ja varajase märkamise süsteemi võimalustest ja annab oskused reageerida ja märgata. Eesmärgiks on tagada, et lapsed oskaksid abi küsida ja spetsialistid teaksid, kuidas abivajavat last märgata, toetada ning temast teatada.

Hanget rahastatakse perioodi 2021–2027 Ühtekuuluvuspoliitika fondide meetme 21.4.7.9 „Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele“ toetuse andmise tingimuste (TAT) tegevuse 2.3 „Valdkondadeülese lastekaitse korraldusmudeli väljatöötamine“ vahenditest.

2. Hanke osad ja sihtrühmad

Osa 1: Lasteabi tutvustavad interaktiivsed materjalid lastele

- **Eesmärk:** Luua lastele eakohased ja interaktiivsed esitlused ning õppematerjalid, mis tutvustavad lasteabi võimalusi, arendavad õpilaste sotsiaal-emotsionaalset pädevust ja julgustavad mure korral abi otsima.
- **Sihtrühm:** Lasteaialapsed ning põhikooli I, II ja III kooliastme õpilased.

Osa 2: Õppevara loomine täiskasvanud õppijale

- **Eesmärk:** Luua õppevara täienduskoolitusasutustele ja kõrgkoolidele, kes koolitavad lastega töötavaid spetsialiste (õpetajad, noorsootöötajad, tervishoiutöötajad jt). Materjal peab toetama spetsialistide oskusi abivajavat last märgata, temast teatada ja võrgustikutöös osaleda.
- **Sihtrühm:** Lastega töötavad spetsialistid, üliõpilased, koolitajad.

3. Teenuse kirjeldus ja tehnilised nõuded

Loodav õppevara peab lähtuma nüüdisaegsest õpikäsitusest, olema kasutajasõbralik ja vastama ligipääsetavuse nõuetele (WCAG 2.1 AA tase). Õppevara loomisel tuleb lähtuda LORI (*Learning Object Review Instrument*) mudeli põhimõtetest.

Tunnikava peab olema selge ja ülevaatlik, igale tegevusele planeeritud aeg on välja toodud minutites. Tunnikavas peaksid olema kirjas: sihtgrupp, tunni teema, maht, tunni eesmärgid ja õpiväljundid, lõimimine, tunniks vajalikud materjalid, vahendid, tarkvara ja veebiaadressid, tunnis kasutatavate aktiivõppemeetodite loetelu, selgelt eristatavad tunniosad (häälestus ja sissejuhatav osa, põhiosa, lõpetav osa ja refleksioon). Iga tunniosa juures peaks olema kirjeldatud õpetaja tegevus ja õpilaste tegevus.

OSA 1: Nõuded lastele suunatud õppevarale

Pakkuja ülesandeks on teha igakuiselt koostööd tellijaga, luua ja testida järgmised materjalid:

1. Interaktiivsed esitlused (4 tk)

- **Sihtrühmad:** Eraldi esitlused koolieelikutele, I kooliastmele, II kooliastmele ja III kooliastmele.
- **Sisu:** Lasteabi tutvustus, kestus 10–15 minutit.
- **Funktsionaalsus:** Peab sisaldama eakohast interaktiivset ja mängulist lahendust teadmiste kinnistamiseks või kontrollimiseks. Lisada juhendmaterjal esitluste kasutamiseks.

2. Tunnikavad (2 tk) koos töölehtedega

- **I kooliaste:** 45-minutilise tunnikava. Eesmärk: märgata enda/kaaslase muret ja pöörduda abi saamiseks täiskasvanu või lasteabi poole.
- **II kooliaste:** 45-minutilise tunnikava. Eesmärk: arendada õpilaste sotsiaal-emotsionaalset pädevust, hoolivust ja oskust otsida abi turvaliselt täiskasvanult või lasteabist.
- **Nõuded:** Tunnikavad peavad olema selgelt eristuvate osadega, sisaldama aktiivõppemeetodeid (nt rollimäng, arutelu) ja olema seotud vähemalt ühe riiklikus õppekavas nimetatud läbiva teemaga. Pakkuja sõnastab konkreetsed õpiväljundid. Oluline on rõhutada julgust enda muret jagada.
- **Lisad:** Mõlema tunnikava juurde kuulub vähemalt 2 erinevat töölehte (individuaalne ja gruppitöö) PDF-formaadis (A4 ja A3).
- **Failid:** Pakkuja peab Tellijale üle andma kõikide loodud materjalide (sh kujundusfailid, animatsiooni projektifailid, töölehed) algfailid (nt .indd, .ai, .pptx, .psd jt), mis võimaldavad Tellijal hiljem sisu muuta ja ajakohastada.
- Kasutusvalmis failid:
 1. Töölehed: PDF (nii trükikõlbulik kui ka digitaalselt täidetav/liigipääsetav).
 2. Esitlused: PPTX ja PDF formaadis.
 3. Animatsioon: MP4 (H.264) formaadis, resolutsiooniga vähemalt 1080p. Animatsioon peab olema varustatud eestikeelsete subtiitritega.

3. Animatsioon (1 tk)

- **Sihtrühm:** 7–12-aastased lapsed.
- **Sisu:** Lapsesõbralik animatsioon lasteabi tutvustamiseks.
- **Kestus:** 1–2 minutit.
- **Piirang:** Animatsioon peab olema autori looming, peab olema joonistatud animatsioon.

4. Testimine ja tagasiside

- Pakkuja korraldab materjalide testimise haridusasutustes.
- Maht: Iga esitlust ja tunnikava peab testima ja tagasisidestama vähemalt 3 õpetajat.
- Pakkuja viib sisse parandused vastavalt saadud tagasisidele.

OSA 2: Nõuded täiskasvanute õppevarale

Pakkuja ülesandeks on teha igakuiselt koostööd tellijaga, luua ja testida järgmised materjalid:

1. Tunnikava (1 tk) kõrgkoolidele/täiendõppeks

- **Maht:** Vähemalt 90 minutit kontaktõpet.
- **Teema:** Abivajava lapse märkamine, lasteabi teenus, teatamiskohustus ja võrgustikutöö ja spetsialistide roll lapse heaolu süsteemis.
- **Õpiväljund:** Õppija mõistab oma rolli abivajava lapse märkamisel, toetamisel ja temast teatamisel.
- **Sisu:** Peab sisaldama aktiivõppetegevusi, sealhulgas digitaalset mängulist lahendust (viktoriin vms). Materjal peab olema integreeritav olemasolevatesse õppekavadesse ning õppejõu poolt muudetav/kohandatav.
- **Komplekt:** Tunnikava, esitlusmaterjalid (slaidid), juhised läbiviijale, viited lisamaterjalidele.

2. Töölehtede paketid (3 tk)

- **Alus:** Digiriigi Akadeemia e-kursus "Abivajava lapse märkamine ja abistamine".
- **Sihtrühmad:** Eraldi paketid haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna spetsialistidele.
- **Vorming:** A4 PDF (täidetavad), sisaldab kokkuvõtvaid töölehti ja juhiseid. Fookus: märkamine, teatamine, toetamine, võrgustikutöö.

3. Testimine ja tagasiside

- Pakkuja korraldab testimise reaalses õpikeskkonnas (üliõpilased/täiskasvanud õppijad).
- Maht: Kokkulepe vähemalt ühe õppejõuga kolmest erinevast valdkonnast. Testimine peab toimuma hiljemalt oktoobris 2026.
- Hinnatakse tõhusust, tulemuslikkust, jõukohasust ja kaasahaaravust. Pakkuja viib sisse parandused vastavalt tagasisidele.

4. Tööde teostamise etapid ja ajakava

Töövõtja annab töö Tellijale üle kahes etapis.

I etapp: Arendus (1. mai – 31. august 2026)

- **Osa 1:** Valmivad lasteabi interaktiivsete esitluste, tunnikavade (koos töölehtedega) ja animatsiooni esmased versioonid.
- **Osa 2:** Valmib esialgne õppevara: tunnikava koos esitluste ja töölehtede pakettidega.
- Materjalide tutvustamine Tellijale, tagasisidestamine ja paranduste sisseviimine.

II etapp: Testimine ja valmimine (1. september – 30. november 2026)

- **Osa 1 ja 2:** Testimise läbiviimine sihtrühmades (lasteaiad, koolid, kõrgkoolid).
- Tagasiside kogumine ja analüüs.
- Lõplike paranduste sisseviimine ja valmis õppevara üleandmine Tellijale.

5. Kvaliteedinõuded ja visuaalne identiteet

- **Stiiliraamat (CVI):** Kõik loodavad materjalid peavad visuaalselt lähtuma Sotsiaalkindlustusameti ja Lasteabi teenuse stiiliraamatust (värvid, fondid, logode kasutus), mille Tellija edastab võitjale lepingu sõlmimisel.
- **Keel ja stiil:** Materjalid peavad olema koostatud grammatiliselt korrektses eesti keeles. Lastele suunatud tekstid peavad olema eakohase sõnavaraga (kontrollitud sisueksperdi poolt).
- **Praagi parandamine:** Tellijal on õigus nõuda ebakvaliteetse töö (nt kirja- või faktivead, mittetöötav interaktiivsus) tasuta parandamist ka pärast vastuvõtmist garantiiperioodi jooksul.

6. Keskkonnahoidlikud nõuded

Lepingu täitmisel tuleb lähtuda keskkonnasäästlikkuse põhimõtetest:

- Koosolekud toimuvad võimalusel veebi teel transpordi jalajälje vähendamiseks.
- Materjalid luuakse ja edastatakse digitaalselt; vältida tarbetut printimist.
- Digitaalsed materjalid peavad olema optimeeritud mahuga (vältida "digireostust").
- Pärast lepingu lõppu kustutatakse mittevajalikud mustandid ja vahefailid serveritest.